

Informatienota voor de raad

Datum 2 februari 2021

Onderwerp	Ontwikkeling energiegebied Zwolle, Staphorst, Dalfsen, Zwartewaterland (best. afspraken)
Versienummer	V .2

Portefeuillehouder M. Schuttenbeld

Informant J.A. Westenbrink / T.A. Idema
Afdeling PPP/LM
Telefoon 038 498 2787
Email T.Idema@zwolle.nl
Bijlagen 1. bestuurlijke afspraken ZSDZ 201009

Wij stellen u voor kennis te nemen van:

De context en inhoud van de samenwerking op het gebied de energietransitie tussen de gemeenten Zwolle, Staphorst, Dalfsen, Zwartewaterland. Met deze samenwerking willen we invulling geven aan lobbykracht richting netbeheerders en ruimtelijke afstemming.

Datum 27 januari 2021

[Toelichting op het voorstel](#)

Inleiding

Graag wil het college uw raad informeren over de intergemeentelijke samenwerking die tussen gemeenten Zwolle, Staphorst, Dalfsen en Zwartewaterland en provincie Overijssel is ontstaan met betrekking tot grootschalige opwekking van duurzame energie in het grensgebied tussen onze gemeenten. Onlangs zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de verdere vormgeving van deze samenwerking. Feitelijk is sprake van een afgestemde gezamenlijke aanpak van de opgave die de gemeenten afzonderlijk hebben in het kader van de RES WO. Graag willen wij u informeren over de context en de inhoud van de samenwerking.

Kernboodschap

Economische kansen door ontwikkeling van een innovatief regionaal energiesysteem

In het grensgebied tussen gemeenten Zwolle, Staphorst, Dalfsen en Zwartewaterland is een sterke dynamiek met betrekking tot energie-gerelateerde ontwikkelingen. Ontwikkelingen die veel potentie bieden voor regionale economische groei. Bestaande bedrijventerreinen Hessenpoort Zwolle en Tapijten cluster Genemuiden ontwikkelen zich tot topwerklocaties waarbij duurzame innovatie een belangrijk profileringspunt is voor een toekomstbestendige ontwikkeling. In Staphorst wordt gestart met de ontwikkeling van een nieuw circulair energie-bedrijvenlandschap dat ook gebaat is bij een afgestemde aanpak van de ontwikkeling van het regionale energiesysteem. Ook de ontwikkelingen in Dalfsen vragen om een afgestemde aanpak.

Kansen grootschalige opwekking door zon en wind

Het grensgebied is bij de gemeenten in beeld als kansrijk voor grootschalige opwekking door zon en wind. Bij verschillende initiatieven zijn inwoners, georganiseerd in coöperaties, zelf initiatiefnemers. In Zwolle heeft bijvoorbeeld coöperatie Duurzaam Tolhuislanden een gebiedsovereenkomst met de gemeente gesloten voor ontwikkeling van zon- en windprojecten en in Dalfsen en Staphorst zijn respectievelijk Synergie Nieuwleusen en Wij Duurzaam Staphorst actief met ontwikkeling van windprojecten. Er zijn ook al verschillende projecten gerealiseerd en in voorbereiding. Het grootste drijvende zonnepark van Europa (circa 28 MW op de Bomhofspas) is bijvoorbeeld in maart 2020 opgeleverd. Door het onlangs opheffen van de laagvliegroute door Defensie zijn met name voor gemeente Zwartewaterland nieuwe kansen ontstaan in dit gebied voor het invullen van de RES-opgave.

Netcongestie: uitdaging én innovatie-prikkel

Deze ontwikkelingen leveren ook al geruime tijd knelpunten op: het elektriciteitsnet kan een toename van duurzame productie niet meer verwerken. Enerzijds is dit een knelpunt waardoor ontwikkelingen stagneren. Zo zijn er nu bijvoorbeeld al verschillende toegekende SDE-subsidies voor zon op dak projecten die niet gebruikt kunnen worden door deze netcongestie en stagneren ook de overige grootschalige initiatieven. Anderzijds geeft dit probleem een impuls aan de zoektocht naar innovatieve oplossingen. Er zal gewerkt moeten worden aan een geïntegreerde systeemontwikkeling waar aanbod, vraag, transport, opslag en conversie van energie in balans met elkaar in een innovatief regionaal energiesysteem ontwikkeld worden. Een belangrijk onderdeel van het beoogde nieuwe Staphorster bedrijventerrein is een faciliteit voor grootschalige opslag van elektrische auto's die als mega-batterij een potentiële bijdrage in de oplossing van netcongestie kan gaan leveren. Daarnaast onderzoekt grootverbruiker tapijtencluster Genemuiden momenteel hoe de energievoorziening kan worden

Datum 27 januari 2021

verduurzaamd. Op bedrijventerrein Hessenpoort loopt op dit moment vanuit het NEO-project FLEX-E een haalbaarheidsonderzoek naar kortetermijnoplossingen voor een betere netbenutting.

Systeemverkenning: netverzwaring en energie-hub ontwikkeling

Betrokken gemeenten onderzoeken met Enexis hoe een versnelde netverzwaring in het gebied gerealiseerd kan worden zodat vanaf 2024 de eerste grootschalige projecten voor zon en wind weer aangesloten kunnen worden. De opwekambities van de gemeenten in dit gebied zullen versneld in de RES moeten worden vertaald om tijdige investeringen door de netbeheerders mogelijk te maken. De gemeenten en provincie verkennen met verschillende stakeholders – waaronder netbeheerders, Gasunie, de betrokken bedrijventerreinen en Waterschap WDOD – de mogelijkheden van energieopslag en conversie naar duurzaam gas (waterstof). Meest concreet daarbij is de ontwikkeling van energie-hub Hessenpoort.

De energie-hub kan gelijktijdig een deeloplossing voor de netcongestie zijn én een oplossing voor specifieke energievraagstukken met name voor transport en industrie. Deze insteek past goed binnen de waterstofvisie van provincie Overijssel, die ook partner is in deze ontwikkeling.

Ruimtelijke verkenning gericht op versnellen ontwikkelingen voor 2025

Tevens is in opdracht van de provincie met betrokken gemeenten, Enexis en WDOD, ondersteund door Sweco, een ruimtelijke verkenning uitgevoerd naar de ruimtelijke inpassing van deze initiatieven. De natuurlijke ontwikkeling die is ontstaan sluit aan bij de nieuwe provinciale koers om vanuit RES en NEO-programma te focussen op de ontwikkeling van samenhangende energiegebieden. Dit vraagt om het scheppen van randvoorwaarden, faciliteren en helpen versnellen om de huidige kansen goed door te ontwikkelen en te verzilveren. In de samenwerking ligt een sterke nadruk op het ondersteunen van de huidige dynamiek om waardevolle initiatieven tijdig tot ontwikkeling te kunnen laten komen en het initiatief niet kwijt te raken.

Samenwerkingsafspraken

Onlangs zijn door provincie en gemeenten afspraken gemaakt over het verder vormgeven van deze samenwerking. Het moge duidelijk zijn dat het hier geen nieuw project betreft maar het vormgeven van de noodzakelijke afstemming voor RES-ontwikkelingen die gemeentegrens overstijgend met elkaar samenhangen. Met als doel hier regionaal gezamenlijk te aanpak te optimaliseren. In de bijlage vindt u de gemaakte afspraken. De samenwerking wordt vanuit het NEO-programma ondersteund.

Perspectief gemeente Zwolle

Anno 2021 is in Zwolle al ruim de helft van het concept RES-bod van de gemeente Zwolle, aan hernieuwbare elektriciteit, gerealiseerd. Een aanzienlijk deel hiervan is gerealiseerd in de directe omgeving van het HS/MS station aan de Hessenweg. Alle grote dak- en veldinstallaties op Hessenpoort zijn hierop aangesloten en ook de bestaande 4 windturbines in Tolhuislanden en het drijvende zonnepark op de Bomhofspas. Mede hierdoor is er al sinds langere tijd een netcongestie probleem op dit station van TenneT en Enexis. Voor de korte termijn betekent dat, dat er geen nieuwe installaties kunnen worden aangesloten.

De andere helft van de Zwolse opgave (ca 92 GWh van de totaal 192) gaat voor het overgrote deel in het noordelijke deel van Zwolle gerealiseerd, en daarmee een extra druk leggen op het genoemde HS/MS station.

Vanuit de gebiedsontwikkeling Tolhuislanden wordt op de korte termijn duidelijk hoeveel GWh hier met inzet van windturbines en zonnepanelen kan worden opgewekt. In combinatie met planvorming om Hessenpoort uit te breiden, heeft de gemeente Zwolle er groot belang bij om perspectief aan haar

Datum 27 januari 2021

bewoners, grondeigenaren en ondernemers/gebouweigenaren te kunnen bieden om de opgewekte energie te kunnen benutten.

Vanuit dit perspectief achten wij het van belang om, in samenwerking met onze buurgemeentes Staphorst, Zwartewaterland en Dalfsen, samen te werken aan het mogelijk maken van een, deels grensoverschrijdend, energie landschap met alle daarbij behorende infrastructuur. Niet alleen ter ondersteuning van de realisatie van het bod in de RES-periode tot 2030, maar ook voor daarna.

Perspectief gemeente Staphorst

Op 1 december j.l heeft de gemeenteraad van Staphorst ingestemd met de startnotitie kader grootschalige opwek. De startnotitie gaat over de eerste fase van dit project, dat uiteindelijk uit drie fasen zal bestaan. Doel van de eerste fase is om in het voorjaar van 2021 een besluit te nemen over de onderstaande vragen:

1. Hoeveel hernieuwbare energie willen we tot en met 2030 binnen onze gemeentegrenzen opwekken?
2. Welke energiemix willen wij daarbij toepassen?
3. Welke gebieden achten wij geschikt – of juist ongeschikt - voor de realisatie van de gewenste hoeveelheid en soort hernieuwbare energie?

Met het ingezette proces kan meer richting worden gegeven aan het concept-bod voor de Regionale Energie Strategie (RES) West Overijssel. In dit concept-bod geeft Staphorst aan in 2030, 88 GWh hernieuwbare elektriciteit te willen opwekken. Voor ongeveer 15 GWh moet nog een concrete invulling gezocht worden. Parallel hieraan hebben de gemeente Staphorst en provincie Overijssel een intentieovereenkomst ondertekend over de organische ontwikkeling van een circulair energielandschap in de omgeving van de Uithofsweg. Hier kan volgens de provincie en gemeente geëxperimenteerd worden met het inpassen van energieopwekking en energieopslag in het landschap. Het behoud van ruimtelijke kwaliteit is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast is het van belang dat er daadwerkelijk sprake zal zijn van een energielandschap met meerdere elementen van opwekking en opslag van een substantiële omvang.

Bij de voorgenoemde drie processen speelt de netcapaciteit een belangrijke rol: zonder teruglevercapaciteit op het net, kunnen in Staphorst geen grootschalige energieprojecten gerealiseerd worden. Om die reden sluit het College van Staphorst zich graag aan bij het project energiegebied ZSDZ.

Perspectief gemeente Dalfsen

Duurzaamheid en de energietransitie is een van de speerpunten voor de gemeente Dalfsen. Samenwerking is daarbij een voorwaarde. Met onze inwoners en ondernemers maar we willen ook een goede buur zijn richting de buurgemeenten.

Met respect voor elkaars werkwijze en snelheid.

De gemeenteraad is geïnformeerd over de verschillende projecten en bevestigt het ontwikkelperspectief van dit gebied.

In de RES 1.0. zal dit nader worden uitgewerkt en vastgelegd.

Perspectief gemeente Zwartewaterland

Op 6 juni 2019 heeft de raad van de gemeente Zwartewaterland het programma energietransitie behandeld.

Datum 27 januari 2021

Bij amendement heeft de raad besloten de volgende opwek te realiseren:

- 50 ha. zonnevelden.
- 5 windturbines a 3 MW.
- 160.000 zonnepanelen op dak.

Deze opwekambitie is tevens ingebracht in het concept-RES als onderdeel van het regionaal bod voor realisatie tot 2030. Ter realisatie van deze ambitie wordt de aanwijzing van zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden voorbereid. Voor een aantal kansrijke zoekgebieden, waarvan twee in het genoemde grensgebied met Staphorst, Zwolle en Dalfsen, is voorgesteld om een participatietraject te starten. De uitkomsten hiervan worden betrokken bij de aanwijzing en verdere uitwerking van de zoekgebieden.

Consequenties

Geen

Financiën

geen invloed op het budget

Communicatie

De individuele collegebesluiten aangaande de samenwerking zijn in een gezamenlijke vergadering met de bestuurders van de 3 andere gemeenten bekrachtigd op 4 februari.

Na deze bekrachtiging worden alle raadsleden van de 4 gemeenten op hetzelfde moment geïnformeerd

Vervolg

Openbaarheid

Openbaar

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

interim-secretaris, Liesbeth Borsboom